

MAARTEN TIMMER, TUINBOUWHISTORICUS

‘Breng dynamiek terug

Het dogmatisch vasthouden aan 2625 hectare bollengrond met 1-op-1 compensatie binnen de Duin- en Bollenstreek is op termijn de doodsteek voor de bollenteelt in dit gebied. Dat vindt tuinbouwhistoricus Maarten Timmer. Zijn oplossing: investeren in projectvestigingen, waarin ook natuur- en milieuwaarden plaats krijgen. Dat kan bijvoorbeeld in de Haarlemmermeer. “Het paradigma moet om.”

Tekst:
Gerrit Wildenbeest
Foto's:
René Faas

Het verbaast Maarten Timmer best wel dat er nauwelijks reactie op zijn plan is gekomen om de Duin- en Bollenstreek te behouden als vitaal bollenteeltgebied. Zelfs na een groot interview in het Leidsch Dagblad bleef het, op reacties van een enkele lokale politicus en bestuurder in de pers na, van officiële zijde oorverdovend stil. Terwijl hij zijn plan toch mede ontvouwde naar aanleiding van een oproep van Arie Meerburg, voorzitter van de Stichting Bedrijfsleven Greenport Duin- en Bollenstreek, in BloembollenVisie van 29 juli 2010. Meerburg riep daarin op met plannen te komen hoe met het compensatiegeld van de Keukenhof goede bollengrond te maken. Zoals bekend wil de Keukenhof de aanleg van parkeerterrein Oost op 10 hectare bollengrond compenseren met 1 miljoen euro, te storten in het zogenaamd bollencompensatiefonds. Dit nadat compensatie ‘in natura’ - omzetten van een perceel grasland - op te veel weerstanden stuitte.

Timmer ging de uitdaging aan en zette op grond van zijn uitgebreide kennis van de ruimtelijke ordening en de bollenteelt een gedegen plan op papier getiteld ‘Wat te doen met een miljoen’. Waarin, dat moet gezegd, het omverwerpen van heilige huisjes niet geschuwd wordt.

Zo maakt hij korte metten met de opvatting dat de hyacintenteelt de ‘kernkracht’ van de Greenport Duin- en Bollenstreek’ vertegenwoordigt. Conform deze opvatting is in de Bollenstreek een minimumareaal van 2625 bollengrond nodig voor de hyacintenteelt volgens de formule 525 ha hyacint x een vijfjaarlijkse vruchtwisseling. Timmer vindt echter dat het uit het oogpunt van milieu- en ziektedruk verstandiger is om de hyacintenteelt naar andere gronden te laten uitwaaiëren. Het economische belang van de hyacintenteelt moet ook niet overdreven worden. Verder dient er met de absolute ondergrens van 2625 hectare binnen de Duin- en Bollenstreek flexibel te worden omgesprongen. In plaats daarvan is het beter de blik te verruimen naar buiten de streek, naar de aangrenzende Haarlemmermeer bijvoorbeeld. Daar is ruimte voor projectvestigingen, waarin zowel bollenbedrijven als andere (vollegronds) tuinbouwbedrijven plek kunnen krijgen. Het geschikt maken van de grond daarvoor kan ingebed worden in allerlei cultuurtechnische, milieu- en landschapsverfraaiende maatregelen: waterpartijen, waterbuffers en helofytenfilters. Zo krijgen milieu, recreatie en natuur hun deel en kunnen bedrijven in de Bollenstreek dicht bij huis uitbreiden.

ag in de Duin- en Bollenstreek'

Organisaties als KAVB en LTO stellen dat het areaal van 2625 hectare nodig is vanwege het feit dat alleen op de hoogwaardige gronden in de Bollenstreek de lucratieve hyacintenteelt mogelijk is. Waarom is dat onzin?

"Het belang van de hyacint is relatief, je kunt daar niet alles aan ophangen. Het is echt niet die geldmachine zoals dat soms wordt voorgesteld. Kijk je naar de economische waarde, dan blijkt bijvoorbeeld de teelt van vaste planten een hogere waarde per hectare te hebben dan de hyacint om nog niet te spreken van de export. De export is de echte geldmaker van de Bollenstreek, die verzamelt de bollen uit heel Nederland. En dat, zoals in het in 2008 verschenen KAVB/LTO-rapport 'Structuurvisie Opengrondstuinbouw in de Duin- en Bollenstreek' betoogd wordt, dat andere regio's hooguit geschikt zijn voor plantgoed, dat is echt onzin. In het Noordelijk Zandgebied worden beste hyacinten geteeld."

Je kunt wel zeggen dat het vasthouden aan de heilige 2625 hectare het volbouwen van de streek heeft voorkomen..

"Ja, dat is het antwoord dat de KAVB en LTO al jaren geven. Morelen we aan die 2625 hectare dan is het einde zoek. Maar met de renatie dat als er een hectare afgaat, de hele streek omvalt haal je elke dynamiek uit de streek. Je fixeert de boel op een enorme manier. Je loopt altijd ergens vast. Neem de Commissie Compensatie Bollengrond ('Commissie Heijkooop') die concludeert dat hyacintengrond kan worden verworven door het omzetten van 2e klas bollengrond en grasland in 1e klas bollengrond. Maar als je grasland omzet in bollengrond zal iedereen zeggen dat er sprake moet zijn van een 'stand still': de milieubelasting mag niet groter zijn dan van grasland. Dat maakt de omzetting van grasland in bol-

lengrond vrijwel onmogelijk. Daarvan is Keukenhof de dupe geworden. Het plan om de uitbreiding van parkeerterrein Oost op bollengrond te compenseren met het omzetten van een perceel grasland aan de 2e Poellaan bij Lisse kon mede daardoor niet doorgaan."

Welke voordelen biedt jouw plan voor de bollensector?

"Ik stel voor de compensatiegelden en de compensatiehectares in te zetten voor herinrichting van het bloembollengebied in de vorm van projectvestigingen binnen maar ook buiten de Duin- en Bollenstreek, dat wil zeggen in de Haarlemmermeer. Volgens het KAVB-WLTO rapport is er tot 2015 670 hectare extra areaal nodig voor de vollegrondstuinbouw. Nu de rentabiliteit weer wat toeneemt zal de ruimtebehoefte toenemen, maar bedrijven kunnen nergens naar toe. Die ruimtebehoefte kun je wel vinden in de aangrenzende Haarlemmermeer en je kunt er ook een eventuele onderschrijding van de ondergrens van 2625 ha mee compenseren. Bedrijven in de Duin- en Bollenstreek kunnen zo dicht in de buurt toch uitbreiden op verse grond met minder ziektedruk, zonder algehele bedrijfsverplaatsingen. Je kunt in een projectvestiging verschillende milieumaatregelen meenemen met veel open water, waterbuffers en helofytenfilters. De milieuproblematiek vraagt dat je niet alleen op je bedrijf maatregelen neemt maar ook op gebiedsniveau. We kennen al twee van dit soort projectvestigingen: Hollands Bloementuin in Anna Paulowna (vrijwel gerealiseerd) en het proefproject 'Bollenmeer' in de Wieringermeer. Zo'n projectvestiging kan een geweldige stimulans zijn voor de innovatie en het ondernemerschap in de Bollenstreek."

Een uitgelezen kans voor de Greenport Ontwikkelingsmaatschappij (GOM) om dit aan te

pakken?

"De Bollenstreek heeft twee grote pluspunten waar andere gebieden best eens jaloers op kunnen zijn. Er is één visie op de ruimtelijke ordening in de Duin- en Bollenstreek die is neergelegd in de Intergemeentelijke Structuurvisie Greenport Duin- en Bollenstreek. En er is een uitvoeringsorganisatie in de vorm van de Greenport Ontwikkelingsmaatschappij Duin- en Bollenstreek. De instituties zijn er, maar het belangrijkste is draagvlak. Er moeten een paar kwekers zijn die zeggen 'wij zetten de schouders er onder, wij gaan daarmee aan de slag'. Voor de financiering zijn verschillende mogelijkheden: inzet van de compensatiegelden zoals het miljoen van de Keukenhof, maar ook andere compensatiegelden zoals voor mogelijke huizenbouw."

De GOM komt maar moeizaam uit de startblokken. Het gekraakel rondom de compensatievergoeding Keukenhof geeft aan dat de zes Bollenstreekgemeenten als aandeelhouders in feite aan de knoppen zitten..

"Keukenhof is van levensbelang voor de hele bollensector. Ja, de Keukenhof dreigt de dupe te worden. Het is ongehoord wat er gebeurt. De gemeente Lisse is akkoord met het compensatiebe-

drag van 1 miljoen euro en ook de provincie heeft er mee ingestemd, maar andere gemeenten gaan uit van 40 euro per vierkante meter en willen dus dat Keukenhof voor 4 miljoen euro compenseert. Men negeert het advies van de provincie. Dat tast de vitaliteit van de Keukenhof aan."

Wat hoop je dat er met je plan gebeurt?

"Ik hoop dat het in elk geval op de agenda komt. De streek moet zijn defensieve houding laten varen, anders hou je op den duur geen bollenareaal meer over. De levenskrachtige bedrijven zullen wegtrekken, de stoppers zullen hun grond verkopen aan niet-agrarische partijen. In West-Friesland en andere gebieden vindt de ene innovatie na de andere plaats, denk aan de meerlagenteelt en andere innovaties, en de enorme schaalvergroting in de broeierij. De Bollenstreek kan daartegenover een zekere specialisatie in de bol-op-pot productie stellen en de verbreding richting vasteplanten en zomerbloemen. In het KAVB/LTO-rapport wordt gesproken over de enorme ondernemingszin in de streek. Ik zou zeggen: zet dat in voor mijn plan, dat zal de dynamiek in de streek geweldig versterken. Zie de uitdaging."

Maarten Timmer werkte na zijn afstuderen aan de LH te Wageningen (1967) onder meer als onderzoeker en directielid bij het LBO (Lisse), consultant voor de tuinbouw in Hoorn, consultant voor de landbouw in Noord- en Zuid-Holland en beleidsmedewerker met speciale aandacht voor de ruimtelijke ordening ten behoeve van onder meer de bloembollensector bij het ministerie van LNV. Sinds zijn pensionering (2003) houdt hij zich bezig met tuinbouwhistorisch onderzoek. Dat leidde in 2009 tot de publicatie van het boek Bloembollen in Holland 1860-1919. De ontwikkeling van de bloembollensector met een doorkijk naar de 21ste eeuw'. In 2010 volgde, samen met Arie Dwarswaard 'Van windhandel tot wereldhandel. Canon van de bloembollen'. Momenteel werkt Timmer samen met Dwarswaard aan een boek over de geschiedenis van Keukenhof.